

Krystyna Koch

"Müemlékvédelem", R. XIX, 1975; R. XX, 1976 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 32/3 (126), 261-264

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MÜEMLÉKVÉDELEM. Wyd. A Magyar Építőművészek Szövetsége Műemléki Bizottsága, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Művészeti Országos Választmánya és az Országos Műemléki Felügyelőség, Budapest. Kwartalnik.

Rocznik XIX (1975)

Zeszyt 1, stron 64, ilustracje

L. Gerő, *Történelmi városmagok szerepe és rangja korunkban (Współczesna rola i ranga historycznych centrów miast)*, ss. 1—12, 17 il., str. w jęz. francuskim. Autor bogato ilustrowanego artykułu stara się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób ustalić granice wielkich miast oraz czy i jak oddzielać ich historyczne centra. Czy usuwać z nich ślady współczesnej cywilizacji (sklepy, lokale), zmieniając je w obiekty muzealne, czy też troszcząc się o zachowanie ich zabytkowego charakteru uczynić dawne centra miejscami użyteczności społecznej.

Dr J. Nagypál Kissné, *Történelmi város-rekonstrukció és rehabilitáció Sopronban (Historyczna rekonstrukcja i rewaloryzacja miasta Sopron)*, ss. 13—22, 11 il., str. w jęz. francuskim. Sopron, miasto liczące blisko 700 stuleci, przez wiele lat żyło jakby w zapomnieniu. Dopiero prace rekonstrukcyjno-konserwatorskie rozpoczęte na początku lat sześćdziesiątych przywróciły mu dawny blask, a jednocześnie zwiększyły — ku radości mieszkańców i licznie odwiedzających miasto turystów — funkcjonalność.

J. Sedlmayr, *Sopron, Szent Mihály domb műemléki vizsgálat és programterve (Badanie wartości zabytkowej i plany dotyczące Wzgórza Św. Michała w Sopron)*, ss. 23—30, 8 il., str. w jęz. francuskim. W planach rekonstrukcji zabytków Sopronu uwzględnione również zostało Wzgórze Św. Michała z jego licznymi zabytkami. Autorka artykułu omawia dokładnie wartości poszczególnych obiektów zabytkowych oraz projekt ich rewaloryzacji. Recenzja, s. 30.

J. Sedlmayr, *Soproni lakóházak újabb kutatási és helyreállítási eredményei (Wyniki najnowszych badań i rekonstrukcji domów mieszkalnych w Sopron)*, ss. 31—38, 8 il., str. w jęz. francuskim. Na Węgrzech najwięcej oryginalnych domów mieszkalnych z okresu średniowiecza zachowało się w Sopron. Autor bogato ilustrowanego artykułu omawia historię ich budownictwa, uwzględniając różne charakterystyczne w pewnych okresach typy oraz zajmując się sprawą obecnie przeprowadzanych prac rekonstrukcyjnych.

Poradnik praktyczny, ss. 39—43.

Podróże naukowe, ss. 44—54.

Recenzja, s. 54.

Informator, ss. 55—58.

Krótkie wiadomości, ss. 58—59.

Recenzje, ss. 59—64.

Zeszyt 2, stron 63, ilustracje

I. Sugár, *Műemlékvédelem Somogy megyében (Ochrona zabytków w komitacie Somogy)*, ss. 65—66, 1 il., str. w jęz. francuskim. Artykuł wstępny podający ogólne wiadomości na temat ochrony zabytków na terenie komitatu Somogy, któremu poświęcony jest zeszyt „Műemlékvédelem”.

Gy. Szigetvári, *A Somogy megyei M A B tevékenysége (Działalność Komisji ds. Zabytków i Muzeów na terenie komitatu Somogy)*, ss. 67—72, 7 il., str. w jęz. francuskim. Na polecenie władz komitatu Somogy sporządzono 10-letni plan działalności Komisji ds. Zabytków i Muzeów, którego najważniejszy punkt dotyczy budowy skansenu w Szenna.

T. Szabó, *A szennai ref. templom és a szennai szabadtéri néprajzi gyjtemeny (Kościół reformowany i zbiory etnograficzne w muzeum na wolnym powietrzu w Szenna)*, ss. 73—76, 5 il., str. w jęz. francuskim. W planach rekonstrukcji zabytków komitetu Somogy uwzględniony został niewielki, jednonawowy kościółek barokowy w Szenna, pochodzący z 1785 r., którego największą wartość stanowi kasetonowy sufit. Obecnie odzyskał swój dawny blask. Zwiedzający mogą podziwiać piękne motywy kwiatowe, wśród których dominuje biel, ochra, błękit i zieleń. W dalszym ciągu artykułu autorka omawia krótko zbiory Muzeum Etnograficznego na wolnym powietrzu w Szenna.

M. Kampis, *Népi építészeti kutatás és műemléki munka a Somogy megyei tanácsi tervező vállalatnál (Badania architektury ludowej i prace rekonstrukcyjne prowadzone przez Biuro Projektowe Rady Narodowej komitatu Somogy)*, ss. 77—82, 15 il., str. w jęz. francuskim. Biuro Projektowe Rady Narodowej działające na terenie komitatu Somogy ustaliło trzy główne kierunki działania; dokonanie spisu i opisanie stanu wszystkich obiektów zabytkowych, szczególnie zbadanie powyższych danych oraz doprowadzenie zabytków — zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem — do stanu używalności.

L. Belényessy, *A Légrad-hegyi Szent Mihály templom (Kościół Św. Michała na Wzgórzu Légrad)*, ss. 83—86, 5 il., str. w jęz. francuskim. Historia średniowiecznego kościoła Św. Michała na Wzgórzu Légrad w komitacie Somogy, który swój obecny kształt zawdzięcza odbudowie przeprowadzonej w 1763 r.

I. Valter, *Somogyvámosi templomrom (Ruiny kościoła w Somogyvámos)*, ss. 87—91, 6 il., str. w jęz. francuskim. Na jednym ze wzgórz Somogyvámos znajdują się ruiny kościoła, którego początki sięgają XIII w. Na podstawie decyzji podjętej przez władze komitatu w 1968 r. sporządzono plan rekonstrukcji i przystąpiono do wstępnych prac rewaloryzacyjnych.

I. Valter, *Szenyéri rk. templom (Kościół rzymskokatolicki w Szenyér)*, ss. 92—94, 3 il., str. w jęz. francuskim. Ze źródeł historycznych wynika, że kościół, wznoszący się na wysokim wzgórzu za wsią Szenyér, sięga swym początkiem końca XIII w. (wybudowany około 1270 r.). Jednonawowy, bez wieży, zniszczony w okresie walk tureckich, przebudowany w połowie XVIII w. według wzorów barokowych, dziś — dzięki pracom konserwatorskim — odzyskał swą dawną urodę.

F. Erdei, *A szenyéri rk. templom helyreállítása (Rekonstrukcja kościoła rzymskokatolickiego w Szenyér)*, ss. 95—97, 5 il., str. w jęz. francuskim. Dalszy ciąg artykułu poprzedniego, informujący o konkretnych odkryciach (odsłonięto m.in. cztery zamurowane dotychczas okna romańskie) i pracach konserwatorskich w kościele w Szenyér.

F. Levárdy, *Dorffmaister nyomában Somogyban (Śladem Dorffmaistera na terenie komitatu Somogy)*, ss. 98—102, 4 il., str. w jęz. francuskim. Po 150-letnim panowaniu tureckim na Węgrzech ogromna rola w odbudowie i przebudowie zabytków narodowych przypada twórcom barokowym, do których w XVIII w. należał István Dorffmaister. Malarstwo studiował w wiedeńskiej Akademii Sztuk Pięknych pod okiem Paula Trogera, tam również zetknął się z włoskimi mistrzami ędzla. Wpłynęło na to całą jego twórczość, które ślady (obrazy, freski) do dziś znajdują się w kościołach komitatu Somogy (m.in. w Toponár, Sopron, Kismarton, Gálosfa, Bakonybél).

I. Köfalvi, *A toponári rokokó Madonna (Rokokowa Madonna z Toponar)*, ss. 103—106, 9 il., str. w jęz. francuskim. Wzniesiony około 1770 r. przez rodzinę Festeticsów piękny, barokowy pomnik Madonny, zgodnie z zaleceniem Krajowego Inspektoratu ds. Zabytków, poddany został pracom konserwatorskim i przeniesiony do miasta Kaposvár.

J. Knézy, *A Somogy megyei sirjelek kérdéséhez (Sprawa nagrobków ludowych w komitacie Somogy)*, ss. 107—111, 9 il., str. w jęz. francuskim. Jak wykazały badania etnografów, na Węgrzech najwięcej ludowych nagrobków znajduje się na terenie komitatu Somogy. I choć mają one dużą wartość historyczno-poznawczą, padają w zapomnienie, niszczeją.

Podróże naukowe, ss. 112—119.

Krótkie wiadomości, s. 119.

Informator, ss. 120—122.

Recenzje, ss. 122—128.

Zeszyt 3, stron 63, ilustracje

D. Dercsányi, *Műemlékvédelmünk három évtizede (Trzydziestolecie ochrony zabytków na Węgrzech)*, ss. 129—135, 7 il., str. w jęz. francuskim. Gdyby w kwietniu 1945 r., tuż po wyzwoleniu kraju, zapytać kogokolwiek, przechodzącego w okolicach Starego Miasta czy Zamku Królewskiego w Budzie o perspektywy odbudowy i rekonstrukcji zabytków, usłyszałoby się z pewnością mało optymistyczną odpowiedź. Dziś, z perspektywy 30 lat, gdy patrzy się

na odbudowany Zamek w Budzie, Siklós, Sárospatak, kiedy podziwia się świecące dawnym blaskiem zabytki sztuki sakralnej i świeckiej, trzeba powiedzieć, że zrobiono wiele. Do całości problemów związanych z ochroną zabytków na Węgrzech autor artykułu dołącza sprawy związane z wydawaniem fachowej literatury i czasopiśmiennictwem.

A. P. Czétényi, *A műemlék-nyilvántartás kérdései (Sprawy związane z ewidencją zabytków)*, ss. 136—145, 6 il., str. w jęz. francuskim. Pierwszy rejestr zabytków na Węgrzech sporządzono w 1872 r. Od tego czasu wielokrotnie, przy różnych okazjach, wracano do tego zagadnienia. Sprawą tą zajął się m.in. II Międzynarodowy Kongres Ochrony Zabytków, obradujący w 1965 r. w Wenecji. W 1974 r. nowy, uzupełniający rejestr zabytków sporządził Budapeszteński Inspektorat ds. Zabytków.

Krótkie wiadomości, s. 145.

A. Pálóczi-Horváth, *Rakacszend román kori templomának régészeti kutatása (Badania archeologiczne kościoła romańskiego w Rakacszend)*, ss. 146—150, 9 il., str. w jęz. francuskim. Opis prac i wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych w wiejskim kościele w Rakacszend, pochodzącym z XII w.

K. Vukov, *A Városkút forrásházának helyreállítása (Rekonstrukcja studni miejskiej)*, ss. 151—152, 3 il. Krótka notatka na temat zrekonstruowanej studni miejskiej, znajdującej się w XII dzielnicy Budapesztu przy Béla király ut. 2/a.

L. Borsos, *Adalékok a Pest megyei Tanács székházának építéstörténetéhez (Dodatkowe materiały do historii budynku, siedziby Rady Komitatu Pest)*, ss. 153—156, 2 il., str. w jęz. francuskim. Do pereł zabytków klasycyzmu na Węgrzech należy budynek Rady Komitatu Peszt, któremu tylko po 1945 r. poświęcono dwie duże monografie i jedną mniejszą pracę naukową. Autor artykułu uzupełnia znane fakty o tym budynku kilkoma ciekawostkami.

A. B. Kaiser, *Új lakóház a budai várnegyedben Tárnok utca 13 (Nowy budynek mieszkalny w budańskiej dzielnicy zamkowej przy Tárnok utca 13)*, ss. 157—160, 5 il., str. w jęz. francuskim. Autorka artykułu, opierając się na przykładzie oddanego do użytku w 1974 r. domu mieszkalnego w dzielnicy zamkowej w Budzie, zajmuje się problemem koegzystencji obiektów zabytkowych z nowoczesnymi budowlami.

Á. Kiss, *Művészi értékű vendéglátóipari berendezések Budapesten (Wartości artystyczne urządzeń lokali gastronomicznych Budapesztu)*, ss. 161—173, 23 il., str. w jęz. francuskim. Autor bogato ilustrowanego artykułu opisuje ciekawe urządzenia kawiarni, cukierni i restauracji Budapesztu, mające charakter artystyczno-historyczny, które dobrze utrzymane podnoszą ich rangę i atrakcyjność.

L. Császár, *Százéves ház a Százéves mellett (Stuletni dom przy restauracji „Százéves”)*, ss. 174—180, 8 il., str. w jęz. francuskim. Historia i dokładny opis stuletniego już budynku, znajdującego się przy obecnej Pesti Barnabás utca 4 w Budapeszcie. Niszczące zabytki.

I. Szilágyi, *Egy ismeretlen műemlékünkéről Szombathelyen (O nieznanym zabytku w Szombathely)*, ss. 181—184, 4 il. Autor artykułu kilka słów poświęca mało znanemu obiektowi zabytkowemu — cmentarzowi w Szombathely. Zwiedzając go warto zwrócić uwagę m.in. na ciekawy krzyż kamienny z ukrzyżowanym Chrystusem.

J. Bak, *Néhány érdekes kép és festmény a fertői kastélyról (Parę ciekawych obrazów i malowideł z pałacu w Fertőd)*, ss. 184—187, 5 il. Krótka wzmianka na temat pięciu obrazów i malowideł z byłego pałacu rodziny Esterházych w Fertőd.

Informator, ss. 188—189.

Krótkie wiadomości, s. 190.

Recenzje, ss. 190—192.

Zeszyt 4, strona 63, ilustracje

B. Baranyai, *Rendelet 1702-ből a magyar várak lerombolására (Dekret z 1702 r. dotyczący burzenia węgierskich zamków)*, ss. 193—195, str. w jęz. francuskim. Historia zarządzeń dworu wiedeńskiego dotyczących burzenia niektórych zamków węgierskich, zawierająca cytaty z autentycznych dokumentów z 1702 r.

F. Erdei, *Hipotézis a feldebrői templommal kapcsolatban (Pewna hipoteza dotycząca kościoła w Feldebrő)*, ss. 196—203, 8 il., str. w jęz. francuskim. Ciekawa informacja na temat nie potwierdzonych

jeszcze wyników badań, prowadzonych przez pracowników Muzeum Narodowego, a dotyczących pierwotnego wyglądu kościoła dolnego i górnego w Feldebrő i ich powiązań konstrukcyjno-architektonicznych.

L. Zsiray, *Leányfalvi Ágoston, Kinizsi Pál várának építésze (Ágoston Leányfalvi, projektant zamku Pála Kinizsiego)*, ss. 204—207, 1 il., str. w jęz. francuskim. Autor artykułu, opierając się na dokumentach archiwalnych, przedstawia sylwetkę słynnego budowniczego z XVI w. Ágostona Leányfalvego.

Dr T. Guzsik, *A törökkoppányai rk. templom (Kościół rzymskokatolicki w Törökkoppány)*, ss. 207—211, 7 il., str. w jęz. francuskim. Historia mało znanego kościoła z gminy Törökkoppány, zbudowanego prawdopodobnie pod koniec XV w., wielokrotnie niszczonego i odbudowywanego, na którym swoje piętno zostawiły kolejno następujące po sobie style architektoniczne.

F. Zákonyi, *A szántódi révszárda építéstörténete (Historia budowy czardy w Szántód)*, ss. 212—215, 4 il., str. w jęz. francuskim. Autor artykułu przypomina historię stojącej do dziś i nadal pełniącej funkcje użytkowe czardzie w miejscowości Szántód nad Balatonem, pochodzącej z początku ubiegłego stulecia.

J. Molnár, *A Vác-dukai török vízmű (Tureckie urządzenia wodociągowe w Vác-Duka)*, ss. 216—217, 1 il., str. w jęz. francuskim. Autor zajmuje się niszczącymi urządzeniami wodociagowymi między Vác a Duka, budowanymi przez Turków, które nabrały dziś charakteru interesującego zabytku.

J. Molnár, *A szigetvári ferencesek műserhaszkekrényének eredete (Pochodzenie szafy do przechowywania ornatów w kościele zakonu franciszkanów w Szigetvár)*, ss. 218—219, 3 il., str. w jęz. francuskim. Zwykło się uważać, że w okresie panowania tureckiego przede wszystkim niszczone zabytki kultury narodowej, zapominając, iż jednocześnie tworzono nowe dobra. Ciekawym przykładem może być pochodząca z początku XVIII w. szafa do przechowywania ornatów w kościele zakonu franciszkanów w Szigetvár.

K. Pereházy, *A vas művésze (Sztuka żelazna)*, ss. 220—225, 8 il., str. w jęz. francuskim. Z okazji 100 rocznicy urodzin Ferencza Tiringera, autor artykułu przypomina sylwetkę tego słynnego twórcy wielu znanych krat żelaznych, wykutych z żelaza, bogato zdobionych bram, które do dziś stanowią cenną ozdobę kościołów na Węgrzech.

Poradnik praktyczny.

I. Köfalvi, *Puhamészkövek konzerválása és tisztítása (Czyszczenie i konserwacja miękkiego kamienia wapiennego)*, ss. 226—227.

I. Pomori, *Gamma-sugár a műemlék konzerválásában (Promienie gamma w konserwacji zabytków)*, ss. 227—228.

Podróże naukowe, ss. 230—234.

Czytelnicy piszą, ss. 235—236.

Informator, ss. 237—250.

Krótkie wiadomości, ss. 250—251.

Recenzje, ss. 251—256.

Rocznik XX (1976)

Zeszyt 1, strona 64, ilustracje

D. Dercsenyi, *A Műemlékvédelem huszadik évfolyama elé (Przed XX rocznicą „Műemlékvédelem”)*, ss. 2—3, str. w jęz. francuskim. Artykuł wstępny, pióra przewodniczącego Węgierskiego Komitetu ICOMOS w związku z XX rocznicą powstania „Műemlékvédelem”.

K. Örsi, *A nagyecenki kastélykert története (Historia ogrodu pałacowego w Nagycenk)*, ss. 4—12, 15 il., str. w jęz. francuskim. Autor artykułu przedstawia trzy osiemnastowieczne projekty założenia ogrodu przy barokowym pałacu rodziny Széchenyich w Nagycenk, a także historię realizacji jednego z nich.

Á. Kiss, *Művészi értékű védett budapesti üzletberendezések (Wyposażenie budapeszteńskich sklepów mające wartość artystyczną i będące pod ochroną)*, ss. 13—26, 18 il., str. w jęz. francuskim. Spacer po budapeszteńskich sklepach, w których zachowały się dawne, najczęściej secesyjne urządzenia. Dziś nabrały już patyny i stanowią jedną z atrakcji dla licznie zwiedzających Budapeszt turystów. Autor opisuje kilka takich sklepów w centrum miasta, dołączając ich fotografie.

L. Császár, *A Budapesti Nyugati Pályaudvar építését ábrázoló régi fényképek (Dawne fotografie przedstawiające budowę budapeszteńskiego Dworca Zachodniego)*, ss. 27—30, 8 il., str. w jęz. francuskim. Dworzec Zachodni w Budapeszcie liczy sto lat (budowany w latach 1874—1877). Z tej okazji autor zamieszcza mało znane fotografie, ilustrujące historię jego budowy.

A. B. Kaiser, *Kovács Margit alkotása a budai várnegyedben (Dzieło Margit Kovács w budańskiej dzielnicy zamkowej)*, ss. 31—32, 3 il., str. w jęz. francuskim. Podczas prac przeprowadzanych na fasadzie domu przy ul. Tárnok 18 w Budapeszcie odkryto barokową niszę na statuuę wraz z pustym postumentem. Konkurs na projekt nowej statui wygrała Margit Kovács i jej dzieło (*Siedząca Madonna*) trafiło do odrestaurowanej niszy.

A. Szabó, *Műemlék orgonáik érdekében (Dla dobra zabytkowych organów)*, ss. 33—35, 2 il., str. w jęz. francuskim. Do cennych zabytków węgierskich należy zaliczyć także zabytkowe organy. Najstarsze, z 1633 r. znajdują się w kościele Św. Jerzego w Sopron, najmłodsze pochodzą z lat 1890—1896. Dziś konieczne staje się ich odrestaurowanie i przywrócenie im dawnego blasku.

Poradnik praktyczny

I. Urbán, *Szerkezettervezési (statikus) munka a műemlékek helyreállításánál (Prace konstrukcyjno-projektowe (statyczne) przy rekonstrukcji zabytków)*, ss. 36—39, 7 il. Kontynuacja cyklu artykułów, których druk rozpoczęto w z. 1 (1972). Autor opisuje prace, które przeprowadził przy remoncie wieży ogniowej w Sopron oraz w celu umocnienia helki tympanonu w słynnej bazylice w Esztergom.

Czytelnicy piszą, ss. 40—42.

Informator, ss. 43—50.

Recenzje, ss. 51—64.

Zeszyt 2, stron 63, ilustracje

L. Koplár, *Zala megye műemlékvédelméről (Ochrona zabytków w komitacie Zala)*, ss. 65—67, 3 il., str. w jęz. francuskim. Artykuł wstępny wiceprzewodniczącego Rady Komitetu Zala na temat problemu ochrony zabytków na tym terenie Węgier.

J. Németh, *Zala megye műemlékei (Zabytki komitatu Zala)*, ss. 68—73, 10 il., str. w jęz. francuskim. Przedstawienie najważniejszych zabytków komitatu Zala, do których zalicza się kościoł opactwa benedyktynów w Nagykapornak, kościół premonstratensów w Túrje, osiemnastowieczne budowle w Nagykanizsa oraz budownictwo ludowe Göcsej.

F. Maróczy, *A műemlékvédelem eredményei és gondjai Zala megyében (Problemy i osiągnięcia ochrony zabytków w komitacie Zala)*, ss. 74—81, 15 il., str. w jęz. francuskim. Sprawozdanie z przeprowadzonych ostatnio prac konserwatorskich w komitacie Zala, na terenie którego znajduje się pod ochroną 2,9% wszystkich zabytków węgierskich.

I. Valter, *Románkori templomok kutatása Zala megyében (Badanie kościołów romańskich w komitacie Zala)*, ss. 82—88, 12 il., str. w jęz. francuskim. Wśród niezbyt licznych zabytków komitatu Zala podczas przeszukiwania zajmują wiejskie kościoły, stanowiące ozdobę węgierskiego budownictwa romańskiego. Podczas przeprowadzanych w nich prac restauratorskich odkrywa się nieznane luki, przywraca blask kilkusetletnim malowidłom.

L. Vándor, *Ismeretlen Árpád-kori templomok Zala megyében (Nieznane kościoły z czasów Arpadów w komitacie Zala)*, ss. 89—91, 6 il., str. w jęz. francuskim. Na terenie komitatu Zala udało się ostatnio — w ciągu krótkiego okresu — odkryć dwa nieznane dotychczas kościoły. Pierwszy z nich, maleńki (długość 10,2 m, szerokość 5,8 m), we wsi Gosztola, drugi — w Márokföldre. Oba — jak wskazują na to styl, wymiary i inne analogie — pochodzą z drugiej połowy XIII w.

Gy. Istvánfi, *A kehidai temetőkápolna helyreállítása (Rekonstrukcja kaplicy cmentarnej w Kehida)*, ss. 92—97, 9 il., str. w jęz. francuskim. Opis przeprowadzonych prac restauracyjnych w kaplicy cmentarnej w Kehida (komitat Zala), pochodzącej z XIII w. Umocniono w niej m.in. konstrukcję dachu, naprawiono go, odsłonięto zamurowane wejście południowe, całość otynkowano, do urzędzenia i uzupełnienia bardzo zniszczonego wnętrza użyto wyłącznie drewna dębowego, a w małe, romańskie okna wstawiono szyby koloru żółtego, dzięki czemu stworzono interesujący nastrój. Uporządkowano również teren wokół zabytkowej kaplicy.

J. Németh, *A szentgyörgyvölgyi református templom festett famennyezte és berendezése (Malowany sufit drewniany i wyposażenie kościoła kalwińskiego w Szentgyörgyvölgy)*, ss. 98—100, 4 il., str. w jęz. francuskim. Cechą charakterystyczną kościołów budowanych na Węgrzech w XVI—XVIII w. był malowany sufit drewniany. Osiemnastowieczny kościół barokowy w Szentgyörgyvölgy posiada taki właśnie sufit. Składa się on z 88 barwnych prostokątów, w których dominują motywy kwiatowe i gwiazdne, a wśród barw królują błękit, biel i czerń.

P. Wirth — B. Sisa, *Védett parasztházak helyreállítása Zala megyében (Rekonstrukcja wiejskich domów będących pod ochroną w komitacie Zala)*, ss. 101—106, 10 il., str. w jęz. francuskim. Jak wykazały przeprowadzone badania, najwięcej zabytkowych dziesiętnastowiecznych budynków w komitacie Zala znajduje się we wsi Göcsej. Wybrano więc siedem charakterystycznych obiektów, które po niezbędnych pracach restauracyjnych przekształcono w Wiejskie Muzeum Göcsej.

G. Márton — T. Szabó, *Göcseji és hetési haranglábak (Dzwonnice z Göcsej i Hetés)*, ss. 107—109, 5 il., str. w jęz. francuskim. Do cenniejszych zabytków węgierskiej architektury ludowej należą drewniane dzwonnice, których szczególnie dużo znajduje się w komitacie Zala. Autorzy artykułu opisują kilka najciekawszych z nich. Poradnik praktyczny

A. Pintér — J. Bécsi, *Nedvesedés által okozott romlások a falfestményeken (Wilgotność przyczyną gnicia malowideł ściennych)*, ss. 110—113, 2 il. Problem niszczenia malowideł ściennych pod wpływem wilgoci, ustalenie odpowiednich parametrów do utrzymania właściwej temperatury i wilgotności dla zabytkowych fresków. Podróże naukowe, ss. 113—118, 19 il.

Informator, ss. 120—128.

Krótkie wiadomości, s. 128.

Zeszyt 3, stron 63, ilustracje

Beszámoló az Országos Műemléki Felügyelőség 1974—1975 évi munkájáról (Sprawozdanie z pracy Krajowego Inspektoratu ds. Zabytków w latach 1974—1975), ss. 129—144, 21 il., str. w jęz. francuskim. Artykuł redakcyjny na temat prac przeprowadzonych przez Krajowy Inspektorat ds. Zabytków w latach 1974—1975, z dokładnym rejestrem odrestaurowanych zabytków, danymi dotyczącymi kwot wydatkowanych na ten cel, bogato ilustrowany.

F. Levárdy, *Feldebrő (Kelet vagy Róma) (Feldebrő — Wschód czy Rzym?)*, ss. 145—151, 4 il., str. w jęz. francuskim. Z punktu widzenia wpływów sztuki bizantyjskiej kościoł w Feldebrő stanowił jeden z najcenniejszych zabytków węgierskich. Jak wykazały późniejsze badania nieistniejącego dziś obiektu, nie oparł się on jednak również wpływom rzymskim.

J. Seldmayer, *A szalonnai ref. templom helyreállítása (Restauracja kościoła reformowanego w Szalonna)*, ss. 152—157, 9 il., str. w jęz. francuskim. Kościół, leżący w gminie Szalonna, na północ od Miskolca, nie był zaliczany do najbardziej znanych zabytków węgierskich, ponieważ przeprowadzone w latach trzydziestych naszego stulecia prace restauracyjne zmieniły jego pierwotny wygląd zewnętrzny. Dopiero teraz przywrócono mu dawny średniowieczny wygląd, wewnątrz zaś odnowiono (malowany chór drewniany, ambonę, ławki); zajęto się także stojącą obok dzwonnica.

J. Molnár, *Az egykori török hajóhid Esztergom és Párkány között (Dawny turecki most pontonowy między Esztergom a Párkány)*, ss. 158—160, 3 il., str. w jęz. francuskim. Ciekawa historia mostu pontonowego, skonstruowanego przez Turków w okresie ich panowania na Węgrzech, łączącego dwie ważne pod względem militarnym twierdze naddunajskie: Esztergom i Párkány.

L. Bendorf, *Buda várának legkorábbi térképe és látképe a XVIII században (Najstarszy plan i panorama zamku budańskiego z XVIII w.)*, ss. 161—164, 1 il. str. w jęz. francuskim. Najstarszą panoramę Budy (dzisiejsza część stolicy Węgier) znajdujemy w *Kronice świata* Hartmana Schedla z 1493 r. Następnym obrazem miasta przedstawiły dopiero siedemnastowieczne ryciny Budy i Pesztu. Najciekawszy i najpełniejszy plan i panoramę Budy wykonał jednak Sámuel Mikoviny, prawdopodobnie w latach 1730—1735. Dzieło to o wymiarach 29,7×45,5 cm znajduje się w wiedeńskim Hofkammerarchiw.

T. Szabó, *A kaposzentjakabi bencés apátság műemléki helyreállítása (Restauracja zabytkowego opactwa benedyktynów w Kapos-*

szentjakab), ss. 165—167, 3 il., str. w jęz. francuskim. We wsi Kaposszentjakab (na wschód od Kaposváru) już w 1061 r. wybudowano klasztor, który przez wieki zmieniał swych właścicieli, by w końcu XVI w., podczas walk tureckich, ulec zupełnemu zniszczeniu. W 1960 r., podjęto się odrestaurowania zachowanych ruin dawnego klasztoru.

Cs. Bende — A. Hadházy, *Rómaikori épület bemutatása Dunaújvárosban (Prezentacja romańskiej budowli w Dunaújváros)*, ss. 168—170, 5 il., str. w jęz. francuskim. Informacje na temat przypadkowego odkrycia ruin romańskiego budynku podczas prac przygotowawczych do zbudowania nowoczesnego domu mieszkalnego w Dunaújváros.

K. Perekházy, *Kovácsművészeti emlékeink a Népköztársaság útján (Pamiętki sztuki kowalskiej na ulicy Népköztársaság)*, ss. 171—178, 12 il., str. w jęz. francuskim. Jedną z najpiękniejszych ulic Budapesztu, uznaną za teren o charakterze zabytkowym, jest Népköztársaság. Autor prezentuje licznie rozmieszczone na niej dziesiętnastowieczne pamiętki sztuki kowalskiej (bramy, kraty żelazne, kołatki) oraz przedstawia sylwetki ich twórców.

Niszczące zabytki

I. Tombor, *A tarnaörsi klasszicista kastély (Klasycyistyczny pałac w Tarnaörs)*, ss. 179—181, 4 il. Autorka artykułu zwraca uwagę na osiemnastowieczny pałac w Tarnaörs, który — mimo licznych, wcześniejszych sygnałów — nadal pozostaje w zapomnieniu i popada w ruinę.

Podróże naukowe, ss. 181—187.

Krótkie wiadomości, ss. 187—188.

Informator, s. 188.

Recenzje, ss. 189—192.

Zeszyt 4, strona 63, ilustracje

G. Entz, *A műemlékvédelem kibontakozása és fejlődése (Rozwój ochrony zabytków)*, ss. 193—195. Autor artykułu przypomina historię rozwoju ochrony zabytków, która na Węgrzech zrodziła się w XIX w. wraz z narodowym romantyzmem.

T. Koppány, *Az Esztergomi Vármúzeum újabb tervjavaslata (Nowy projekt dotyczący Muzeum Zamkowego w Esztergom)*, ss. 195—198, 4 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie projektu dotyczącego zmiany profilu Muzeum Zamkowego w Esztergom, które z instytucji o nastawieniu tylko i wyłącznie ekspozycyjno-wystawowym ma się przekształcić w placówkę zajmującą się także uzupełnianiem zbiorów, opracowywaniem ich wartości historycznej oraz konserwacją zabytków.

D. Komárik, *Feszli Frigyes és a bécsi Votivkirche (Frigyes Feszli i wiedeński Votivkirche)*, ss. 199—202, 3 il., str. w jęz. francuskim. Dnia 13 lutego 1853 r. węgierski czeladnik krawiecki, János Libényi, usiłował w Wiedniu dokonać zamachu na życie cesarza Franciszka Józefa. Na pamiętkę szczęśliwego ocalenia życia panującego cesarza postanowiono wybudować kościół wotywny. Jak wykazały ostatnie badania, kościół zbudowano według projektu węgierskiego architekta Frigyesa Feszla (1821—1884), choć oficjalnie rozpisany konkurs wygrał wiedeńczyk Heinrich Ferstel (1828—1883).

LIST DO REDAKCJI

Wielce Szanowny Panie Redaktorze,

będę bardzo wdzięczna za zamieszczenie w Pana poczytnym piśmie następującego sprostowania:

W numerze 3, 1978 „Ochrony Zabytków”, w artykule „Gdański Ośrodek Ochrony Dóbr Kultury” wymienieni są na stronie 167 „współautorzy projektu” tego ośrodka. Wśród nich podane jest również moje nazwisko.

Pragnęłabym tę informację sprostować: rzeczywiście w 1975 r. (w lutym) przeprowadziłam szczegółową analizę wstępną przedstawionego mi projektu statutu oraz rozplanowania budynku i zasadności programu przewidzianych pomieszczeń. W wydanej opinii stwierdziłam, że projekt wymaga głębokich przemyśleń i podstawowych zmian. Wyraziłam również wątpliwości co do możliwości zapewnienia właściwej obsady personalnej i odpowiedniego poziomu placówce zakrojonej na tak wielką skalę.

Na tym niestety zakończyły się moje kontakty z całą sprawą i do żadnego dalszego współautorstwa nie mogłabym się poczuwać ani też ponosić odpowiedzialności za ostateczną formę projektu, co z wyżej wymienionej wzmianki mogłoby wynikać.

Łączę wyrazy głębokiego poważania
Doc. dr Hanna Jędrzejewska

K. W. Sándy, *Két műemlék helyreállítása Kőszegen (Restauracja dwóch zabytków w Kőszeg)*, ss. 203—218, 26 il., str. w jęz. francuskim. Autorka artykułu omawia prace konserwatorskie, przeprowadzone w dwóch stojących obok siebie zabytkowych kamienicach przy Jurisch tér w Kőszeg; jedna z nich to tzw. Dom Laurongera, druga zaś nazywana jest Domem „Sgraffito”. Artykuł uzupełniają zdjęcia sprzed i po konserwacji.

Zs. Seldmayr, *Az ún Kreszta-ház műemlékei helyreállítása Győrött (Restauracja tzw. Domu Kreszta w Győr)*, ss. 219—223, 7 il., str. w jęz. francuskim. Autorka przypomina historię siedemnastowiecznego budynku barokowego w Győr, zwanego Domem Kreszta (nazwisko ostatnich właścicieli). Po przeprowadzonych niedawno pracach restauratorskich odzyskała swój dawny blask jego fasada, przebudowano i unowocześniono wnętrze, a na strychu urządzono wystawę ceramiki Margit Kovács.

I. Kremmicsán, *Egy népi műemlék helyreállításáról (O restauracji pewnego zabytku ludowego)*, ss. 224—227, 7 il., str. w jęz. francuskim. Krótkie sprawozdanie z prac restauratorskich dziesiętnastowiecznego budynku wiejskiego w Hollokő.

A. Komjáthy, *Mezőnyárad, középkori templomrom műemlékei helyreállítása (Restauracja ruin średniowiecznego kościoła w Mezőnyárad)*, ss. 228—230, 8 il., str. w jęz. francuskim. Trzynastowieczne ruiny kościoła we wsi Mezőnyárad, dotychczas pozostającego w zapomnieniu, poddano pracom konserwatorskim, podczas których odkryto ślady barokowej przebudowy.

L. Sági — K. Kürti, *A nyiracsádi református templom és freskői (Kościół reformowany w Nyiracsád i jego freski)*, ss. 231—235, 7 il., str. w jęz. francuskim. Opis kościoła gotyckiego z Nyiracsád i resztek zachowanych fresków (prawdopodobnie czternasto-, piętnastowiecznych), przedstawiających apostołów, świętych, górę Kalwarię oraz sceny batalistyczne.

Gy. Keresztes, *A székelykeresztúri rk. templom helyreállítása (Restauracja kościoła rzymskokatolickiego w Székelykeresztúr)*, ss. 236—238, 7 il., str. w jęz. francuskim. Pracom konserwatorskim poddany został piętnastowieczny kościół z Székelykeresztúr. Podczas przebudowy w XIX w. podwyższono jego wieżę przez dodanie wysmukłej, barokowej kopuły.

K. Perekházy, *A budapesti Nagykörút kovácsművészeti emlékei (Pamiętki sztuki kowalskiej na Wielkiej Obwodnicy w Budapeszcie)*, ss. 239—248, 11 il., str. w jęz. francuskim. Z cyklu przechadzek po Budapeszcie autor prezentuje zabytki sztuki kowalskiej, które znajdują się na tzw. Wielkiej Obwodnicy Budapesztu (obejmującej kilka ulic), oraz przedstawia ich twórców — Biebera, Farkása, Forreidera, Garayego, Leptera, Sárváryego i Sótýego.

Czytelnicy piszą, ss. 249—252.

Informator, ss. 253—254.

Krótkie wiadomości, ss. 254—255.

Recenzje, ss. 255—256.

Oprac. Krystyna Koch